Motivering BOPA Waterberging Himpensermar

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0490248.100
definitief revisie 4.0
28 april 2025

www.anteagroup.nl

Motivering BOPA Waterberging Himpensermar

projectnummer 0490248.100
definitief revisie 4.0
28 april 2025

Auteur(s)
NH

Opdrachtgever
Wetterskip Fryslân
Postbus 36
8900 AA LEEUWARDEN

Gecontroleerd
M. Roumen

datum	beschrijving	vrijgave
28 april 2025	vrijgave	

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
1.1 Aanleiding en doel 5
1.2 Ligging en begrenzing 5
1.3 Geldende ruimtelijke kaders 6
1.4 Procedure 7
1.5 Leeswijzer 8

2. Projectbeschrijving 9
2.1 Achtergrond en huidige situatie 9
2.2 Beoogde ontwikkeling 10

3. Beleidskader en programma's 13
3.1 Rijksbeleid 13
3.1.1 Nationale Omgevingsvisie 13
3.1.2 Instructieregels Rijk (AMvB's) 13
3.1.3 Ladder voor duurzame verstedelijking 14
3.2 Provinciaal beleid 14
3.2.1 Omgevingsvisie Fryslân - De romte diele 14
3.2.2 Omgevingsverordening Fryslân 2022 15
3.3 Gemeentelijk beleid 15
3.3.1 Omgevingsvisie Leeuwarden 15
3.3.2 Erfgoedverordening Leeuwarden 16

4. Omgevingsaspecten 17
4.1 Omgevingskwaliteit 17
4.2 Verkeer en parkeren 17
4.2.1 Verkeer 17
4.2.2 Parkeren 17
4.3 Bedrijven en milieuzonering 18
4.4 Omgevingsveiligheid 19
4.5 Geluid 20
4.6 Trillingen 21
4.7 Ecologie 22
4.8 Luchtkwaliteit 23
4.9 Bodemkwaliteit 24
4.10 Archeologie, cultuurhistorie en erfgoed 24
4.10.1 Archeologie 24
4.10.2 Cultuurhistorie en erfgoed 26
4.11 Kabels en leidingen 28
4.12 Weging van het waterbelang 28
4.13 Klimaatadaptatie 29
4.14 Duurzaamheid 30
4.15 Gezondheid 30
4.16 Ontplofbare oorlogsresten 31
4.17 M.e.r.-beoordeling 31

5. Maatschappelijke uitvoerbaarheid 32
5.1 Participatie 32
5.2 Bestuurlijke afstemming 32

6. Financiële haalbaarheid 33
6.1.1 Financieel-economische uitvoerbaarheid 33
6.1.2 Nadeelcompensatie 33

7. Conclusie 34

Bijlage 1 Natuurtoets

Bijlage 2 Onderzoek stikstofdepositie

Bijlage 3 Vooronderzoek bodem

Bijlage 4 Archeologische quick scan

Bijlage 5 Cultuurhistorisch onderzoek

Bijlage 6 Onderzoek ontplofbare oorlogsresten

Bijlage 7 M.e.r.-beoordeling

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In de afgelopen jaren zijn langere perioden van extreem hoog water vaker voorgekomen, ook in Fryslân. Wetterskip Fryslân wil wateroverlast als gevolg van hoge boezempeilen voorkomen. Eén van de manieren hiervoor is om gebieden aan te wijzen en in te richten om tijdelijke waterberging mogelijk te maken. In de afgelopen jaren heeft Wetterskip Fryslân al diverse gebieden ingericht en ingezet. Desondanks zijn er meer locaties nodig om de verwachte hoge waterstanden als gevolg van het veranderende klimaat het hoofd te kunnen bieden. Hiertoe is in het Waterbeheerprogramma 2022-2027 opgenomen dat Wetterskip Fryslân ca. 650 ha natuurgebied als waterberging wil inrichten. Eén van de meest kansrijke en geschikte gebieden hiervoor is polder Himpensermar, nabij Wergea. De polder is in eigendom van Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer is akkoord met het voornemen, mits de inzet van de waterberging in de periode 1 oktober – 1 maart, dus buiten het broedseizoen van vogels, plaatsvindt.

Figuur 1-1 Globale ligging projectgebied (bron: PDOK Viewer)

Het gebruik van deze polder als tijdelijk waterbergingsgebied is niet toegestaan op grond van het Omgevingsplan Leeuwarden. Voor het opheffen van het planologisch strijdige gebruik wordt daarom een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) aangevraagd. Ten behoeve van die vergunning is deze motivering opgesteld. Hierin wordt onderbouwd dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL).

1.2 Ligging en begrenzing

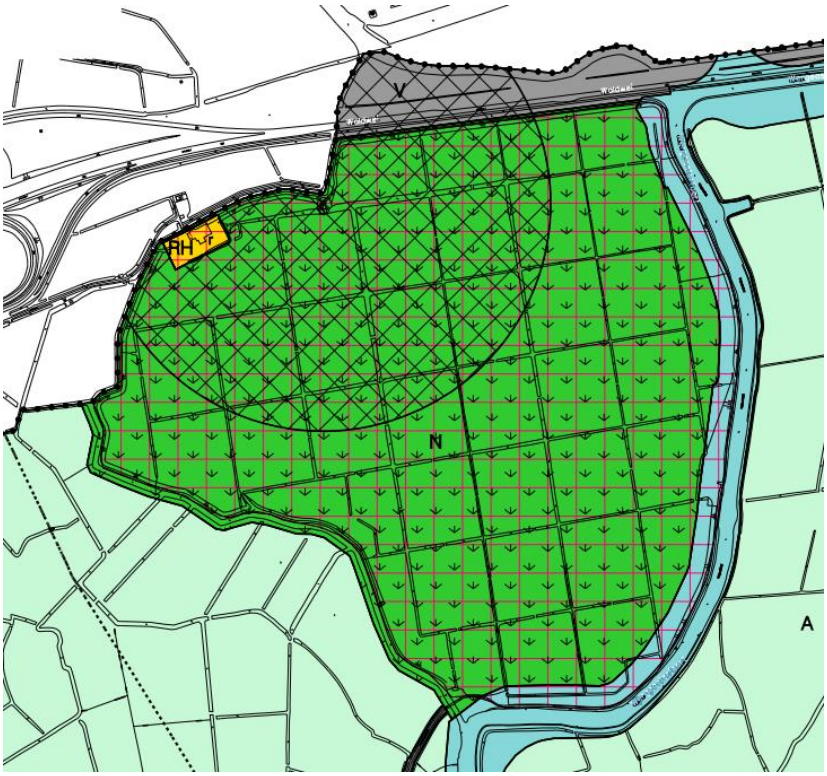
Het projectgebied bestaat uit de polder Himpensermar, met een oppervlakte van circa 82 hectare. De polder ligt tussen Leeuwarden en Wergea, net ten zuiden van de N31/Wâldwei. In figuur 1-2 is de globale begrenzing van het projectgebied aangegeven.

Figuur 1-2 Globale begrenzing projectgebied (bron: PDOK Viewer)

1.3 Geldende ruimtelijke kaders

De gronden van het projectgebied zijn gelegen in het omgevingsplan van de gemeente Leeuwarden. Het omgevingsplan bestaat op dit moment nog uit een tijdelijk en een nieuw deel. Het tijdelijk deel omvat onder andere de voormalige bestemmingsplannen. Deze vormen, bij het ontbreken van een ter plaatse geldend nieuw deel van het omgevingsplan, het toetsingskader voor de planologische mogelijkheden.

Figuur 1-3 Uitsnede Omgevingsplan Leeuwarden (bron: Regels op de kaart)

Voor het projectgebied geldt het bestemmingsplan ‘Buitengebied 2008’ (onherroepelijk 22 december 2010). De gronden in het projectgebied hebben de bestemmingen ‘Natuurgebied’, ‘Water’ en ‘Recreatie- en horecabedrijven’. Over het noordelijke deel van het projectgebied ligt de dubbelbestemming

'Molenbeschermingszone'. Verder zijn de gronden van het projectgebied aangeduid als 'grasland' en 'gaaf gebied'.

Daarnaast is het bestemmingsplan 'Partiële herziening Archeologie' (vastgesteld 29 maart 2022) van kracht. Het projectgebied heeft in dit plan de grotendeels de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 6'. Voor een klein deel van het projectgebied geldt de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 3'. Op het aspect archeologie wordt ingegaan in paragraaf 4.10.1.

Voor het projectgebied zijn daarnaast nog de volgende (facet)bestemmingsplannen van kracht of in voorbereiding:
- Leeuwarden - Partiële herziening woningsplitsing en woonzorgfuncties (vastgesteld 15 juni 2022)
- Leeuwarden - Partiële herziening onbenutte plancapaciteit, detailhandel, horeca en kantoren (ontwerp 26 januari 2022)
- Leeuwarden - Partiële herziening kleine windturbines (vastgesteld 22 december 2021)
- Bestemmingsplan Leeuwarden - Partiële herziening Plan voor de zon (vastgesteld 7 november 2018)
- Bestemmingsplan Leeuwarden - Partiële herziening Parkeren (vastgesteld 11 september 2017)
- Leeuwarden - Kamerverhuur (vastgesteld 25 oktober 2016)
- Bestemmingsplan Buitengebied 2008 Tweede partiële herziening (onherroepelijk 21 mei 2013)

Deze plannen zijn niet relevant voor dit project en worden daarom verder buiten beschouwing gelaten.

Het gebruik van het projectgebied als tijdelijk waterbergingsgebied is niet toegestaan op grond van het bestemmingsplan 'Buitengebied 2008'. In het bestemmingsplan is wel een wijzigingsbevoegdheid opgenomen ten behoeve van het gebruik van de gronden als waterretentiegebied. Deze wijzigingsbevoegdheid geldt echter niet voor gronden die, zoals het projectgebied, zijn aangeduid als 'gaaf gebied'.

De ontwikkeling past daarmee niet binnen de regels van het omgevingsplan. De gemeente kan medewerking verlenen aan het project door een vergunning (BOPA) te verlenen waarmee het strijdige gebruik wordt opgeheven. Ten behoeve van die vergunning is deze motivering opgesteld. Voor de feitelijke uitvoering van de inrichtingsmaatregelen van de polder zijn ook vergunningen nodig. Deze worden in een latere fase aangevraagd.

1.4 Procedure

Procedure
De Omgevingswet gaat uit van snelle en eenvoudige procedures voor alle vergunningen die verleend moeten worden. Dit betekent dat in principe voor alle plannen de korte (reguliere) procedure uitgangspunt is en daarmee hoofdregel van de Omgevingswet. Deze procedure wordt ook gevolgd voor deze BOPA.

De gemeenteraad heeft een lijst opgesteld voor projecten waarvoor bij een BOPA bindend advies van de gemeenteraad nodig is (Lijst van projecten waarvoor een bindend advies van de gemeenteraad conform artikel 16.15a sub b onder 1° van de Omgevingswet (Ow) en participatie zoals bedoeld in artikel 16.55 (Ow) is vereist; vastgesteld 22 december 2021).
Op deze lijst staat het volgende onderdeel: *k. het realiseren van een nieuwe niet-agrarische functie buiten bestaand stedelijk gebied.*
Deze BOPA voorziet in een toevoeging van de functie waterberging (niet-agrarisch) in het buitengebied, waardoor dit onderdeel van toepassing is. Dit betekent dat bindend advies van de raad nodig is voordat de vergunning kan worden verleend.

Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) betekent dat er een balans bestaat tussen verschillende functies die locaties binnen een gebied kunnen vervullen. Het omgevingsplan bevat voor het gehele grondgebied van de gemeente in ieder geval de regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) (artikel 4.2 lid 1). In deze motivering is een verantwoording gegeven, waaruit blijkt dat de ontwikkeling voldoet aan een ETFAL.

1.5 Leeswijzer

Deze motivering is opgebouwd uit zeven hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt de bestaande situatie van het projectgebied en de ontwikkeling beschreven. In hoofdstuk 3 is het relevante beleidskader geschetst. Vervolgens komen in hoofdstuk 4 de betreffende omgevingsaspecten aan bod. In hoofdstuk 5 wordt aandacht besteed aan participatie en in hoofdstuk 6 aan de financiële haalbaarheid. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 de conclusie aangaande de ontwikkeling beschreven.

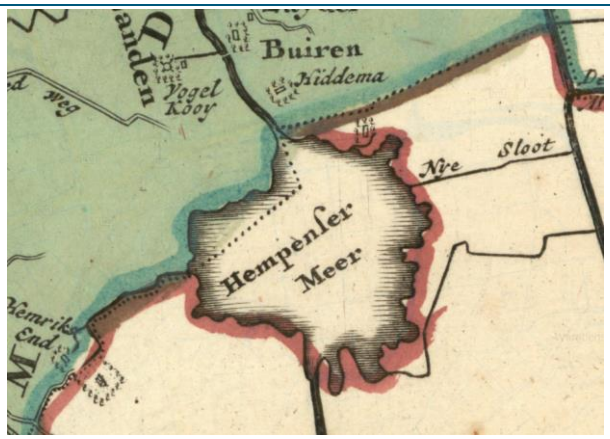
2. Projectbeschrijving

2.1 Achtergrond en huidige situatie

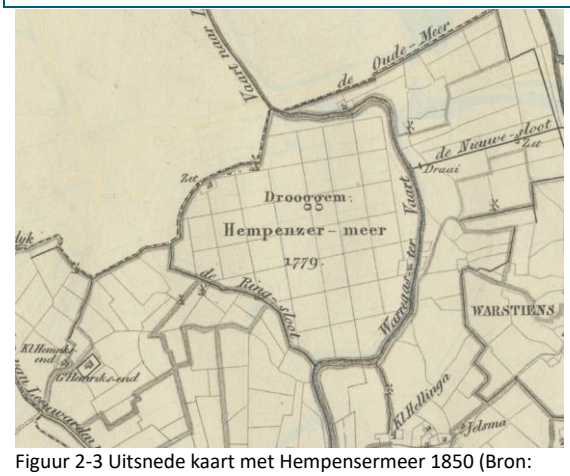
Ontginning
Vanaf de tiende eeuw begonnen in Friesland grootschalige middeleeuwse ontginningen in de veengebieden. De omvangrijke veenontginningen resulteerden in bodemdaling, wat zowel binnen als buiten de veengebieden problemen veroorzaakte voor de waterhuishouding. De meeste meren in Friesland, waaronder het Himpensermar, ontstonden direct of indirect als gevolg van veenontginning, waarbij processen van bodemdaling, vernatting en oeverafslag door golven/wind met elkaar verweven raakten.

Figuur 2-1 Uitsnede kaart met Hempensermeer 1664 (Bron: Oldmaps.org, 2024).

Figuur 2-2 Uitsnede kaart met Hempensermeer 1718 (Bron: Oldmaps.org, 2024).

Figuur 2-3 Uitsnede kaart met Hempensermeer 1850 (Bron: Oldmaps.org, 2024). De noordelijke poldermolen evenals de noordelijke- en oostelijke boerderij zijn reeds aanwezig in de droogmakerij.

Figuur 2-4 Uitsnede kaart met Hempensermeerpolder circa 1950 (Bron: Topotijdreis, 2024).

Droogmakerijlandschap
Het droogleggen van het Himpensermar was één van de laatste inpolderingsprojecten in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. In 1773 werd het provinciaal bestuur voor het eerst benaderd met een verzoek voor het droogmalen van het meer. Het daaropvolgende verzoek tot inpoldering volgde zes jaar later toen het meer werd ingepolderd met een ringdijk van circa 3,5 km lengte. Uiteindelijk werden in 1784 een dijk en een ringvaart aangelegd rondom het meer. Deze ringvaart is nog zichtbaar in het huidige landshap.

Voor de droogmakerijen waren molens nodig om water in de poldervaart te pompen. Aan de noordzijde van het meer werd in 1784 een windmolen geïnstalleerd met als doel het meer droog te malen. In het voorjaar van 1785 was deze taak volbracht, waarna het land kon worden ingedeeld in orthogonale stukken van ongeveer 2,2

ha met behulp van greppels en sloten. Enkel de buitenste percelen langs de polderdijk vertonen een afwijkende vorm. De unieke verkaveling is tot op de dag van vandaag behouden gebleven.

In 1788 werd aan de noordkant van de droogmakerij de eerste boerderij gebouwd. Later werden er nog twee toegevoegd; één aan de oostzijde en daarna één aan de zuidzijde.

Recentere ontwikkelingen en huidige situatie
De Hempensermeerpolder wisselde verschillende keren van eigenaar. In het midden van de negentiende eeuw fungeerde het als een soort familiebedrijf. Gedurende die periode werd de polder uitsluitend gebruikt voor veeteelt.

Aan de noordkant van de polder is rond 1970 een strook in gebruik genomen voor de aanleg van de autoweg Leeuwarden-Drachten. Aan die zijde werd een nieuw kaarsrecht afwateringskanaal gegraven en een nieuwe polderdijk aangelegd.

De polder is in de huidige situatie in eigendom van Staatsbosbeheer en wordt beheerd door een aantal pachters. Het is in gebruik als natuurgebied in de vorm van weidevogelgrasland. Dit beheertype omvat natte en vochtige graslanden met primair een weidevogeldoelstelling. Aan de noordwestzijde van de polder bevindt zich een horecavoorziening (Gasterij De Wâldwei). Aan de noordkant van de polder staat op de ringvaartdijk een met riet beklede, achtkantige monnikmolen uit 1863. De molen is gebouwd als vervanger van de eerste windmolen uit 1784.

2.2 Beoogde ontwikkeling

Waterberging en waterveiligheid
Wetterskip Fryslân is voornemens om de polder Himpensermar in te richten als waterbergingsgebied. De kans op wateroverlast wordt groter aangezien het klimaat tegenwoordig in toenemend tempo verandert. Door waterbergingen in te richten wordt voorkomen dat landbouwgebieden en bebouwing onder water komen te staan met alle gevolgen van dien. De inrichting van de polder als waterbergingslocatie is daarom nodig in het belang van openbare veiligheid en ter voorkoming van toerekenbare schade aan gewassen. In geval van hoogwatersituaties kan tot 1,6 miljoen kubieke meter water vanuit de boezem worden ingelaten. Hierdoor wordt het boezempeil verlaagd en stijgt het peil in de polder.

Verbetering biodiversiteit en natuurwaarden
Het verbeteren van de natuurwaarde van de polder Himpensermar is een nevendoel (koppelkans). Uit een proef zoals gedaan vanaf half december 2020 tot in januari 2021, waarbij er tijdelijk circa 30-40 cm op het maaiveld gezet, is uit een evaluatie van de betrokken partijen gebleken dat de tijdelijke inlaat van water in de polder een positief effect kan hebben op de biodiversiteit en de natuurwaarden[1]. In het verleden was er in Fryslân namelijk sprake van grote overstromingsvlaktes, waar in de winter geen plaats was voor roofdieren en bijvoorbeeld muizen. Het (deels) onderwater zetten van de polder is dus een reconstructie van een verdwenen landschap, waarin er meer ruimte is voor weidevogels en minder ruimte voor roofdieren. Met de inlaat van water kunnen gunstige omstandigheden voor weidevogels eerder in het jaar gerealiseerd worden. Verder is het waterpeil op aanvraag van Staatsbosbeheer en in overleg met de pachters in de winter binnen het bestaande peilbesluit aangepast. Er wordt meer ruime gegeven aan kwel, wat biodiversiteit bevordert. Het sluit daarmee aan op het intensieve weidevogelbeheer dat Staatsbosbeheer uitvoert.

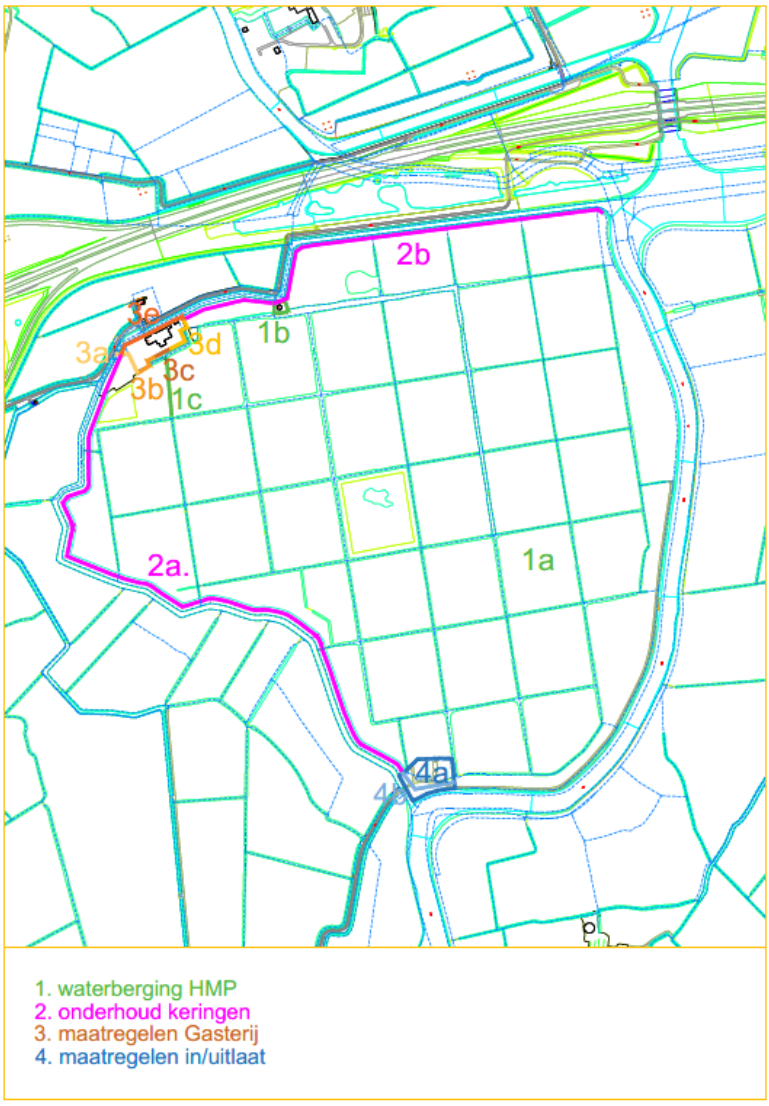
Inzetprotocol
Het inzetprotocol van de waterberging voorziet onder meer in de volgende voorwaarden:
- De polder moet bij inzet binnen 48 uur gevuld kunnen worden. Dat wil zeggen: het waterpeil in de polder moet dan gelijk zijn met het actuele boezempeil;
- Zodra de boezem weer op normaal peil is moet de polder binnen drie weken leeg worden gepompt.
- Inzet in het broedseizoen is uitgesloten.

[1] Zie ook: Websites: Nature Today | Waterbergingsproef in de Himpensermar & Wetterskip, Staatsbosbeheer en boeren starten waterbergingsproef - Nieuwe Oogst

Inrichtingsmaatregelen

Naast de inrichtingsmaatregelen voor de waterberging wordt het onderhoud aan de regionale kering rond de polder uitgevoerd, zodat deze blijvend voldoen aan de provinciale veiligheidsnormen. De inrichtingsmaatregelen zijn onder meer:

- Er moet een in- en uitlaatvoorziening komen. Dit krijgt de vorm van een betonnen kunstwerk met een aantal inlaatbuizen (ten behoeve van inlaat) en een opstelplaats voor trekkers met pompen (ten behoeve van uitlaat). De in- en uitlaatvoorziening is geprojecteerd in de zuidelijke punt van de polder. Dit is in onderstaande figuur aangeduid als 4a en blauw gekleurd;
- De horecagelegenheid Gasterij Wâldwei in het noordwesten van de polder moet worden beschermd tegen hoogwater. Dit betekent dat er een aanvullende waterkering op het erf aan de zuidzijde van Gasterij de Wâldwei moet worden aangebracht. Dit is in onderstaande figuur aangeduid als 3 (a t/m e, zijnde de verschillende gedeelten van de kering op het erf van Gasterij de Wâldwei) en oranje gekleurd;
- Binnen de polder moet op sommige plaatsen de waterinfrastructuur worden verbeterd (vervangen duikers en dammen)
- De inrichtingsmaatregelen tasten het algemene beeld van de polder, en specifiek het unieke kavelpatroon, niet aan. Dit is in onderstaande figuur aangeduid als 1 en groen gekleurd. Hierbij betreft 1 a de afvoer van de polder, 1b de Hempensemeer Mole en 1c de te graven sloot.
- De te onderhouden waterkeringen zijn in onderstaande figuur aangeduid als 2 en in paars weergegeven. Hierbij betreft 2a de westelijke regionale kering en 2b de noordelijke regionale kering.

Figuur 2-5 Overzicht maatregelen op hoofdlijnen (bron: Antea Group)

Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 maakt de feitelijke uitvoering van de inrichtingsmaatregelen van de polder geen onderdeel uit van deze motivering voor een vergunning. De vergunning voor de inrichtingsmaatregelen wordt in een latere fase aangevraagd.

3. Beleidskader en programma's

3.1 Rijksbeleid

3.1.1 Nationale Omgevingsvisie

In de Nationale Omgevingsvisie, de NOVI, geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomstige ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. In Nederland staan we voor een aantal urgente maatschappelijke opgaven, die zowel lokaal als regionaal, nationaal en internationaal spelen. Grote en complexe opgaven zoals klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw zullen Nederland flink veranderen.
De NOVI stelt een nieuwe aanpak voor: integraal, samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties, en met meer regie vanuit het Rijk. Met steeds een zorgvuldige afweging van belangen werkt het Rijk aan onze prioriteiten: ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie, een duurzaam en (circulair) economisch groeipotentieel, sterke en gezonde steden en regio's en een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Relevantie initiatief
De ontwikkeling van de polder Himpensermar tot waterbergingsgebied draagt bij aan het klimaatadaptief maken van Nederland. Het project past binnen de ambities en maatregelen zoals gesteld in de NOVI.

Conclusie
De beoogde ontwikkeling is niet in strijd met de uitgangspunten uit de NOVI.

3.1.2 Instructieregels Rijk (AMvB's)

Uit het tweede lid van artikel 8.0b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl) volgt dat de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit geweigerd wordt als:
a. de activiteit zou leiden tot een situatie die niet is toegelaten op grond van instructie(regel)s;
b. de omgevingsplanactiviteit betrekking heeft op een voorbeschermingsregel in het omgevingsplan (opvolger van het voorbereidingsbesluit);
c. de omgevingsplanactiviteit het uitvoeren van een project waarvoor een projectbesluit is vastgesteld door provincie of Rijk, belemmert.

De hoofdonderwerpen waarvoor het Bkl instructieregels bevat zijn hieronder opgesomd:
- waarborgen van veiligheid (paragraaf 5.1.2);
- beschermen van waterbelangen (paragraaf 5.1.3);
- beschermen van gezondheid en milieu (paragraaf 5.1.4), waaronder instructieregels voor de kwaliteit van de buitenlucht, trillingen, geluid en geur en bodemkwaliteit;
- beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en cultureel erfgoed (paragraaf 5.1.5), waaronder de ladder voor duurzame verstedelijking (artikel 5.129g Bkl);
- het behoud van ruimte voor toekomstige functies (paragraaf 5.1.6) voor autowegen, buisleidingen, natuur- en recreatiegebieden;
- het behouden van de staat en werking van infrastructuur of voorzieningen voor nadelige gevolgen van activiteiten (paragraaf 5.1.7), waaronder landsverdediging en nationale veiligheid, elektriciteitsvoorziening, rijksvaarwegen en luchtvaart, fiets- en wandelroutes, aanwijzing van woningbouwcategorieën; en
- het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen (paragraaf 5.1.8).

Relevantie initiatief
In hoofdstuk 4 van deze motivering wordt de voorgenomen ontwikkeling getoetst aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. In dat hoofdstuk wordt per omgevingsaspect ingegaan op de relevante instructieregels.

Conclusie
Op basis van deze motivering kan worden geconcludeerd dat de beoogde ontwikkeling niet in strijd is met de uitgangspunten uit het Bkl.

3.1.3 Ladder voor duurzame verstedelijking

Op grond van artikel 5.129g van het Besluit kwaliteit leefomgeving is een toets aan de ladder voor duurzame verstedelijking (hierna: Ladder) met de inwerkingtreding van de Omgevingswet van toepassing. In de Ladder is opgenomen dat, voor zover een omgevingsplan (of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit) voorziet in een nieuwe stedelijke ontwikkeling, dat met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik en het tegengaan van leegstand, rekening gehouden moet worden met de behoefte aan die stedelijke ontwikkeling. Indien blijkt dat de stedelijke ontwikkeling niet binnen het bestaand stedelijk gebied kan worden voorzien, moet in de motivering worden ingegaan op de mogelijkheden die er binnen het bestaand stedelijk gebied zijn om in die behoefte te voorzien.

Artikel 5.129g Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bepaalt dat de Ladder betrekking heeft op een stedelijke ontwikkeling die voldoende substantieel is. Een stedelijke ontwikkeling is volgens dit artikel de ontwikkeling of uitbreiding van een bedrijventerrein, een zeehaventerrein, een woningbouwlocatie, kantoren, een detailhandelsvoorziening of een andere stedelijke voorziening. De aard en omvang van de bedrijven in relatie met de omgeving bepaalt of het plan voldoende substantieel is. Artikel 5.129g Bkl heeft geen ondergrens voor de minimale omvang van een nieuwe stedelijke ontwikkeling vastgelegd. Of er sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling wordt bepaald door de aard en omvang van de ontwikkeling in relatie tot de omgeving, maar is volgens jurisprudentie in beginsel 500 m2 bvo. Het gaat hierbij zowel om fysiek ruimtebeslag als de wijziging of toevoeging van functies. Bij de toetsing aan de Ladder onder de Omgevingswet, is het uitgangspunt dat de bestaande jurisprudentie over de Ladder (onder de Bro) gebruikt kan worden.

Relevantie initiatief
Het project maakt het gebruik van een polder met een natuurbestemming als tijdelijk waterbergingsgebied mogelijk. De natuurbestemming wijzigt niet. Deze ontwikkeling valt niet te beschouwen als een stedelijke ontwikkeling zoals hierboven omschreven. De Laddertoets hoeft verder niet doorlopen te worden.

Ook wanneer de Ladder niet van toepassing is, moet worden gemotiveerd dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Op basis van de rest van deze motivering kan worden geconcludeerd dat dit het geval is.

Conclusie
De beoogde ontwikkeling is niet in strijd met de Ladder voor duurzame verstedelijking.

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 Omgevingsvisie Fryslân - De romte diele

De hoofdambitie van de provincie voor de Friese leefomgeving is brede welvaart in een vitaal, veerkrachtig, karakteristiek en gezond Fryslân. In de Omgevingsvisie heeft de provincie de provinciale ambities, opgaven, doelen en werkwijze voor de komende jaren uitgewerkt. De werkwijze is gestoeld op negen principes:

Inhoudelijke principes:
1. zuinig ruimtegebruik;
2. omgevingskwaliteit als ontwerpbasis;
3. koppelen van ambities;
4. gezondheid en veilig;

Samenwerkingsprincipes
5. rolbewust;
6. decentraal wat kan;
7. ja, mits;
8. aansluiting zoeken;
9. sturen op proces, ruimer op inhoud.

Dit is vertaald naar vier urgente opgaven die de provincie wil aanpakken:

1. Fryslân houdt de leefomgeving vitaal, leefbaar en bereikbaar;
2. Fryslân zet de energietransitie met kracht voort;
3. Fryslân wordt klimaatadaptief ingericht;
4. Fryslân versterkt de biodiversiteit.

Relevantie initiatief
Voor het project is met name opgave 3 relevant. De doelstelling is dat Fryslân in 2050 water-robuust en klimaatbestendig is ingericht. Gevolgen van wateroverlast zijn zo klein mogelijk. Zowel door technische maatregelen als door ruimtelijke maatregelen zijn en blijft de provincie in staat om de weersextremen op te vangen. De provincie verwacht dat, ten opzichte van 2015, tot 2035 minimaal 600 hectare boezemuitbreiding en het inrichten van 1.500 hectare waterberging in natuurgebieden nodig is. Het gebruik van de polder Himpensermar als tijdelijk waterbergingsgebied sluit hier op aan.

Conclusie
De beoogde ontwikkeling is passend binnen de provinciale Omgevingsvisie.

3.2.2 Omgevingsverordening Fryslân 2022

De laatste versie van de Omgevingsverordening Fryslân 2022 is op 9 oktober 2024 in werking getreden. In de verordening zijn regels opgenomen die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen.

Relevantie initiatief
In onderstaande tabel zijn de voor het project relevante instructieregels opgenomen. Daarbij wordt verwezen naar de locatie in deze motivering waar deze thema's zijn behandeld:

Thema	Afdeling Omgevingsverordening	Behandeld in paragraaf motivering
Inhoudelijke principes	2.1	2.2, 3.1.3, 4.7, 4.10, 4.12, 4.13, 4.14, 4.15
Natuurgebieden natuurnetwerk Nederland	2.11	4.7
Weidevogelkansgebieden en weidevogelparels	2.13	4.7

Conclusie
De beoogde ontwikkeling is passend binnen de provinciale Omgevingsverordening Fryslân 2022.

3.3 Gemeentelijk beleid

3.3.1 Omgevingsvisie Leeuwarden

De leefomgeving gaat de komende jaren veranderen. Grote maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en woningbouw vragen om antwoorden én om ruimte. Niet alles kan overal, niet alles kan samen, niet alles kan op korte termijn. Het maken van keuzes is noodzakelijk. Een visie op de fysieke leefomgeving is daarvoor een nuttig instrument. In de omgevingsvisie zijn drie hoofdambities opgenomen:
1. Het is goed leven in Leeuwarden in 2028;
2. Leeuwarden is in 2028 het hart van een bijzondere groen-blauwe regio;
3. Leeuwarden is in 2028 een sterke economische gemeente

Voor dit project is met name ambitie 2 relevant. De gemeente heeft als doelstelling om de bestaande groen-blauwe structuren daar waar mogelijk herstellen, versterken en uitbreiden. Dit moet leiden tot een toekomstbestendige leefomgeving. Een leefbare gemeente voor mens, dier en plant en een omgeving die bevorderlijk is voor biodiversiteitsherstel, klimaatadaptatie en gezond leven.

De gemeente gaat in het buitengebied voor biodiversiteitsherstel en klimaatadaptatie, waarbij ze bewaakt dat er een goed en werkbaar evenwicht is tussen landschappelijke waarden, landbouw, klimaat, natuur, cultuurhistorische waarden, ondernemerskansen en samenleving. De gemeente besteedt daarbij ook aandacht aan het overstromingsrisico, zowel in het buitengebied als in de stad en de dorpen. Vast staat dat de gemeente

in 2035 klimaatadaptief is en dat de biodiversiteit is toegenomen. Nieuwe functies in buitengebied versterken bestaande waarden of voegen waarden toe (waterberging, reduceren CO2-uitstoot, biodiversiteitsherstel, landschap, energieopwekking, recreatie)

Relevantie initiatief
Het project maakt de realisatie van een tijdelijke waterberging in de polder Himpensermar mogelijk. In paragraaf 2.2 en hoofdstuk 4 is onderbouwd dat hiermee wordt bijgedragen aan de waterveiligheid, verbetering van biodiversiteit en natuurwaarden, klimaatadaptatie en het behouden en versterken van landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Conclusie
De ontwikkeling is in overeenstemming met de doelstellingen uit de omgevingsvisie.

3.3.2 Erfgoedverordening Leeuwarden

De Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden (2024) heeft tot doel een juridisch kader te bieden voor de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van het cultureel erfgoed binnen de gemeente. Deze verordening is ontworpen om een evenwichtige benadering te bevorderen tussen de noden van hedendaagse ontwikkelingen en het behoud van erfgoedwaarden. Daarnaast streeft de erfgoedverordening ernaar om een duidelijk en transparant kader te bieden voor de omgang met erfgoedvraagstukken, waarbij diverse belangen en actoren worden betrokken. Het is gericht op het waarborgen van de identiteit en karakteristieken van het erfgoed, het stimuleren van bewustwording en participatie, en het bevorderen van verantwoordelijk beheer van erfgoed binnen de gemeente Leeuwarden.

Relevantie initiatief
In paragraaf 4.10.2 en Bijlage 5 wordt ingegaan op cultuurhistorie en cultureel erfgoed. Hieruit blijkt dat de polder Himpensermar over aanzienlijke cultuurhistorische waarde beschikt. Voor een deel gaat dat om waarden die wettelijk beschermd zijn en voor een deel om “meekoppelkansen” vanuit erfgoedperspectief. Bij de ontwikkeling van de waterberging en bijbehorende inrichtingsmaatregelen wordt met deze cultuurhistorische waarde rekening gehouden.

Conclusie
Het project is in overeenstemming met de Erfgoedverordening.

4. Omgevingsaspecten

In dit hoofdstuk wordt beoordeeld of, ten aanzien van de relevante omgevingsaspecten, met de beoogde ontwikkeling sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

4.1 Omgevingskwaliteit

Kader
Naast veiligheid en gezondheid is 'een goede omgevingskwaliteit' opgenomen in de centrale doelstelling (artikel 1.3 Omgevingswet). Dit geeft aan dat bijvoorbeeld cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap belangrijk zijn. Het gaat daarbij om zowel de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als de waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden.

Overheden moeten omgevingskwaliteit meenemen bij het evenwichtig toedelen van functies aan locaties (artikelen 2.4 en 4.2 Omgevingswet).

Beoordeling
In paragraaf 2.2 en verderop in dit hoofdstuk wordt ingegaan op de beoogde ontwikkeling en de kwaliteit van natuur en landschap.

Conclusie
Vanuit omgevingskwaliteit zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.2 Verkeer en parkeren

Kader
Mobiliteit speelt op alle schaalniveaus (Rijk, provincie, regio en gemeente). Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bevat verschillende rijksinstructieregels voor de instandhouding van de rijksinfrastructuur (paragraaf 5.1.6.2, 5.1.7.4, 5.1.7.6 en afdeling 5,2 artikel 5.163). Mobiliteit is verder een aspect dat in de omgevingsvisies, de omgevingsverordening en het omgevingsplan meeweegt vanuit een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Bij een ontwikkeling dient daarom aangetoond te worden wat het effect is op de bereikbaarheid en verkeersafwikkeling en dient in beeld gebracht te worden of er sprake is van een (extra) parkeerbehoefte voor auto’s, fietsen en/of scooters.

4.2.1 Verkeer

Beoordeling
Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. Tijdens de werkzaamheden voor het realiseren van de inrichtingsmaatregelen is er tijdelijk een toename aan verkeersbewegingen. De polder wordt in de toekomstige situatie incidenteel bezocht voor onderhoud en inspecties evenals de incidentele inzet van de polder als waterberging. Het aantal verkeersbewegingen is daarmee beperkt. De wegen in de omgeving kunnen deze beperkte toename aan tijdelijke verkeersbewegingen aan.

Conclusie
Vanuit verkeer zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.2.2 Parkeren

Beoordeling
Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. De polder wordt in de toekomstige situatie incidenteel bezocht voor onderhoud en inspecties en de inzet van de polder. Bij de inlaatvoorziening komt voldoende parkeergelegenheid voor onderhoudsmaterieel, waaronder trekkers. De parkeermogelijkheden bij Gasterij de Wâldwei blijven gehandhaafd. Andere parkeer mogelijkheden zijn er niet en komen er niet.

Conclusie
Vanuit parkeren zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.3 Bedrijven en milieuzonering

Kader
Voorheen werd vanuit de Wet ruimtelijke ordening (Wro) een goede ruimtelijke ordening beoogd bij het ontwikkelen van nieuwe ruimtelijke plannen. Deze goede ruimtelijke ordening is gericht op het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. In dat kader is een systematiek ontwikkeld die middels richtafstanden voldoende afstand tussen milieubelastende activiteiten (zoals bedrijven) en milieugevoelige functies (zoals woningen) op voorhand regelt om hinder en gevaar te voorkomen: De VNGbrochure 'Bedrijven en milieuzonering'. Deze milieuzonering dient twee doelen:

- het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar voor woningen;
- het bieden van voldoende ruimte en zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam kunnen (blijven) uitoefenen.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is een nieuwe werkwijze geïntroduceerd, waarbij het werken met milieucategorieën voor bedrijven komt te vervallen en de regeling daarvoor wordt vervangen door direct milieuregels in het omgevingsplan op te nemen: 'Milieuzonering nieuwe stijl'. Ook onder deze nieuwe regeling blijven beide doelen die met milieuzonering worden nagestreefd gelden.

Het toepassen van de 'milieuzonering nieuwe stijl' is echter vrijwillig. Er kan ook op een andere wijze getoetst worden aan de milieunormen. In een motivering bij een omgevingsvergunning van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit dient in ieder geval te worden onderbouwd dat sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties kan door voldoende afstand tussen de milieubelastende en de woonactiviteiten aan te houden. Wat voldoende is, hangt af van de aard en omvang van de milieubelastende activiteiten die op het bedrijventerrein zijn toegelaten. De VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' biedt hierbij nog steeds een basis voor een indicatie voor de inpasbaarheid van de activiteit en kan nog steeds worden gebruikt.

De VNG-brochure bevat specifieke regelingen voor "gemengde gebieden" en "gebieden met functiemenging". Dit zijn gebieden waar bewust verschillende functies (wonen en bedrijvigheid) met elkaar worden gemengd, zoals (winkel)centra. Voor deze gebieden wordt een hogere milieubelasting aanvaardbaar geacht. In de volgende tabel zijn de milieucategorieën met bijbehorende indicatieve afstand weergegeven.

Milieucategorie	Richtafstand tot omgevingstype rustige woonwijk	Richtafstand tot omgevingstype gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

Beoordeling
Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. Een tijdelijke waterberging is geen milieugevoelige- of belastende functie. Het aspect milieuzonering is niet relevant voor dit project.

Conclusie
Vanuit bedrijven en milieuzonering zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.4 Omgevingsveiligheid

Kader
Omgevingsveiligheid beschrijft de risico's die ontstaan als gevolg van opslag, productie, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen en windturbines. Voor omgevingsveiligheid zijn regels opgenomen in paragraaf 5.1.2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. De paragrafen 5.1.2.2 tot en met 5.1.2.6 van het Bkl gaan over het toelaten van beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties in verband met het externe veiligheidsrisico van een activiteit die op een locatie is toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Het veiligheidsbeleid in Nederland is gebaseerd op een tweetal begrippen, het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Het plaatsgebonden risico is de kans per jaar dat één persoon, die onafgebroken en onbeschermd op een plaats langs een transportroute of nabij een inrichting verblijft, komt te overlijden als gevolg van een incident met het vervoer, de opslag en/of de handeling van gevaarlijke stoffen. Daarbij is de omvang van het risico een functie van de afstand waarbij geldt: hoe groter de afstand, des te kleiner het risico. De risico's worden weergegeven in PR-risicocontouren. Het groepsrisico is de kans per jaar dat een groep van 10 of meer personen in de omgeving van een transportroute of een inrichting voor handelingen met gevaarlijke stoffen in één keer het (dodelijk) slachtoffer wordt van een ongeval.

<u>Plaatsgebonden risico</u>
Grenswaarden en standaardwaarden voor het Plaatsgebonden Risico (PR) ten aanzien van (zeer) (beperkt) kwetsbare gebouwen en (beperkt) kwetsbare locaties zijn opgenomen in artikel 5.6 tot en met artikel 5.11a van het Bkl. Grenswaarden voor kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en kwetsbare locaties (art. 5.7 lid 1 Bkl) worden in een omgevingsplan in acht genomen. Met standaardwaarden voor beperkt kwetsbare gebouwen en locaties wordt in een omgevingsplan rekening gehouden (art. 5.11 Bkl). Voor het plaatsgebonden risico gelden, afhankelijk van de activiteit, vastgestelde afstanden of te berekenen afstanden (bijlage VII Bkl).

De categorie zeer kwetsbare gebouwen is nieuw ten opzichte van de voorheen geldende regelgeving. De gebouwen in deze categorie vielen eerder onder de categorie kwetsbare objecten. Een gebouw is 'zeer kwetsbaar' als het een gebouw is voor mensen die zichzelf niet op tijd in veiligheid kunnen brengen.

<u>Groepsrisico</u>
Bij groepsrisico is sprake van 'aandachtsgebieden'. Risicovolle activiteiten hebben van rechtswege aandachtsgebieden (art. 5.12 Bkl). Het opnemen van aandachtsgebieden in een omgevingsplan is niet verplicht.

Aandachtsgebieden zijn gebieden rond activiteiten met gevaarlijke stoffen die zichtbaar maken waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen onvoldoende beschermd zijn tegen de gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen (RIVM a, z.d.). Aandachtsgebieden zijn er voor brand, explosie en gifwolk. Afhankelijk van het type activiteit met gevaarlijke stoffen, zijn er voor het aandachtsgebied in de regelgeving vaste afstanden vastgesteld of zijn deze afstanden rekenkundig te bepalen (bijlage VII Bkl). Aandachtsgebieden worden zichtbaar gemaakt in het Register externe veiligheidsrisico's (REV).

Binnen een aandachtsgebied kan sprake zijn van een voorschriftengebied. Een gemeente kan in het omgevingsplan afzien van aanwijzing van een brand- of explosievoorschriftengebied of een kleiner brand- of explosievoorschriftengebied aanwijzen (art. 5.14 Bkl). Als het initiatief ligt in een voorschriftengebied, dan gelden voor nieuwbouw aanvullende bouweisen uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (art. 4.90 tot en met 4.96 Bbl. Voor zeer kwetsbare gebouwen, zoals scholen, kinderdagopvang, en verzorgingstehuizen, geldt altijd een voorschriftengebied, en gelden dus aanvullende bouweisen bij nieuwbouw (art. 5.14 Bkl).
Los van een eventueel voorschriftengebied kan een gemeente aanvullende eisen stellen, bijvoorbeeld aan vluchtroutes en de bereikbaarheid van het gebied door hulpdiensten. Dergelijke eisen worden dan opgenomen in de omgevingsvergunning.

Een berekening van het groepsrisico is optioneel; het is niet meer verplicht om het groepsrisico te bepalen, maar een gemeente mag hier nog wel om vragen (via een voorschrift) om de toelaatbaarheid van de situatie te beoordelen. Naast bovengenoemde regels over veelvoorkomende situaties zijn voor een aantal specifieke situaties nog de volgende delen van het Bkl van belang:

- Beperkingen in het belemmeringengebied (voormalige belemmeringenstrook in de huidige regelgeving) van buisleidingen: par. 5.1.2.3 Bkl.
- Veiligheid rond opslaan, herverpakken en bewerken van vuurwerk en pyrotechnische artikelen voor theatergebruik: par 5.1.2.4 Bkl.
- Veiligheid rond het bewerken en opslaan van ontplofbare stoffen voor civiel gebruik en op militaire objecten (par. 5.1.2.5 Bkl).
- Veiligheid rond luchthavens (par. 5.1.2.6 Bkl).

Beoordeling
Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. Er is geen sprake van een (zeer) kwetsbaar object of gebied waar mensen verblijven, anders dan Gasterij De Wâldwei. Voor de Gasterij worden specifieke inrichtingsmaatregelen getroffen die schade of overlast als gevolg van inzet voor waterberging moeten voorkomen. De mogelijke aanwezigheid van risicorelevante activiteiten, buisleidingen of transportassen is voor dit project niet relevant. Het groepsrisico verandert niet. Advies van de veiligheidsregio is niet aan de orde.

De waterberging zelf is ook geen risicovol object. Wel heeft de waterberging het doel om het risico elders te kunnen beperken op overstromingen.

Conclusie
Vanuit omgevingsveiligheid zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.5 Geluid

Kader
Ingevolge de Omgevingswet dient voor de beoordeling van een aanvraag voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) rekening te worden gehouden met het geluid door activiteiten op (bestaande en/of beoogde) geluidgevoelige gebouwen, waarbij wordt beoordeeld in hoeverre het geluideffect aanvaardbaar is en daarmee, vanuit optiek van geluid, sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. In onderstaande paragrafen wordt dit nader uitgewerkt. Als basis voor beoordeling van de BOPA worden de instructieregels ingevolge het Besluit kwaliteit leefomgeving gehanteerd.

De geluidsnormen zijn onder de Omgevingswet neergelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Het Omgevingsplan gemeente Leeuwarden heeft deze waarden overgenomen in artikel 22.63, middels de tijdelijke bruidsschatregels. De standaardwaarden, bedoeld in tabel 4.1, voor het toelaatbare geluid door een activiteit op een geluidgevoelig gebouw en als waarden de grenswaarden, bedoeld in tabel 4.2, voor het toelaatbare geluid in geluidgevoelige ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen zijn in onderstaande tabellen weergegeven.

Tabel 4.1 Standaardwaarde toelaatbaar geluid op een geluidgevoelig gebouw

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ als gevolg van activiteiten	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door aandrijfgeluid van transportmiddelen	--	70 dB(A)	70 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door andere piekgeluiden	--	65 dB(A)	65 dB(A)

Tabel 4.2 Grenswaarde toelaatbaar geluid in geluidgevoelige ruimten binnen in- en aanpandige geluidgevoelige gebouwen

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door aandrijfgeluid van transportmiddelen	--	55 dB(A)	55 dB(A)

	07.00 – 19.00 uur	19.00 – 23.00 uur	23.00 – 07.00 uur
Maximaal geluidniveau L_{Amax} veroorzaakt door andere piekgeluiden	--	45 dB(A)	45 dB(A)

Geluidgevoelige gebouwen
Een geluidgevoelig gebouw is conform artikel 3.21 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) een gebouw of een gedeelte van een gebouw met een:
- Woonfunctie en nevengebruiksfunctie daarvan;
- Onderwijsfunctie en nevengebruiksfunctie daarvan;
- Gezondheidszorgfunctie met bedgebied en nevengebruiksfuncties daarvan; of
- Bijeenkomstfunctie voor kinderopvang met bedgebied en nevengebruiksfuncties daarvan.

Dit geldt niet voor het gedeelte van het gebouw waar het omgevingsplan geen geluidgevoelige ruimte toelaat, tenzij het gebouw een woonschip of woonwagen is. Onder een geluidgevoelig object wordt ook een geluidgevoelig gebouw verstaan, wat nog niet aanwezig is, maar op grond van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit mag worden gebouwd.

Beoordeling
Gasterij de Wâldwei, het meest nabijgelegen gebouw met horeca- en recreatiefunctie is geen geluidsgevoelig gebouw. Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. De waterberging zelf is niet geluidgevoelig. Het project, zijnde de waterberging met bijbehorende inspecties, onderhoud en inzet, maakt ook geen geluid door activiteiten op geluidgevoelige gebouwen mogelijk.

Conclusie
Vanuit geluid zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.6 Trillingen

Kader
Trillingen kunnen nadelige gevolgen hebben voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Ze kunnen effect hebben op het welzijn van mensen of schade aan gebouwen veroorzaken. De Omgevingswet beschermt (delen van) gebouwen. Gemeenten mogen zelf regels stellen over trillingen door milieubelastende activiteiten. De regels voor trillingen zijn op verschillende plaatsen terug te vinden. In paragraaf 5.1.4.4 van het Bkl staan de instructieregels voor trillingen. Deze instructieregels zijn gericht op de bescherming van trillinggevoelige ruimten in trillinggevoelige gebouwen.

In paragraaf 22.3.5 van de Bruidsschat zijn eveneens regels voor trillingen opgenomen. Deze regels gelden voor trillingen in een frequentie van 1 tot 80 Hz door een activiteit in een trillinggevoelige ruimte van een trillinggevoelig gebouw, die op een locatie is toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. Er gelden maximale waarden voor continue trillingen en voor herhaald voorkomende trillingen. De maximale waarden zijn opgenomen in de tabellen in artikel 22.88 en 5.87a van de Bruidsschat.

De meest relevante trillingsbronnen zijn wegverkeer, railverkeer en industriële activiteiten. Voor wegverkeer en railverkeer geldt dat dit afhankelijk is van het aandeel zwaar vrachtverkeer. Voor alle trillingsbronnen geldt dat trillingen afnemen als de afstand tot de bron groter wordt.

Beoordeling
Dit project betreft niet de aanleg van een trillinggevoelig gebouw en maakt geen trillinggevoelige gebouwen mogelijk. Daarnaast zijn de verkeersbewegingen gering waardoor eveneens geen trillingshinder wordt verwacht. Er zijn dan ook geen effecten van trillingshinder te verwachten.

Conclusie
Vanuit trillingen zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.7 Ecologie

Kader
In het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn regels opgenomen voor de gebiedsbescherming van aangewezen Natura 2000-gebieden, regels voor de soortenbescherming van te beschermen planten- en diersoorten en regels ter bescherming van houtopstanden. Voorheen werd dit geregeld in de Wet natuurbescherming.

Het gebieds- en soortenbeschermingsregime vloeit voor een belangrijk deel voort uit twee Europese richtlijnen, te weten de vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en /of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling.

Beoordeling
Voor het project zijn een natuurtoets (Bijlage 1) en een onderzoek naar stikstofdepositie (Bijlage 2) uitgevoerd.

<u>Gebiedsbescherming</u>
Natura 2000
De inrichtingsmaatregelen en de inzet van het projectgebied als waterberging leiden naar verwachting niet tot significante negatieve effecten op doelstellingen van Natura 2000-gebieden. Uit de stikstofberekening blijkt dat de beoogde ontwikkeling niet leidt tot een stikstofdepositietoename hoger dan 0,00 mol/ha/jaar op enig Natura 2000-gebied.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)
Het projectgebied maakt onderdeel uit van het NNN. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Himpensermar zijn uitgesloten. Hiermee leidt de ingreep niet tot een significante aantasting van de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van het NNN. De ingreep sluit juist goed aan op het aanwezige beheertype N13.01 Vochtige weidevogelgrasland. Met de inrichting wordt het waterbeheer in de polder geoptimaliseerd. De inundatie die in het winterhalfjaar plaatsvindt, remt de dominantie van grassen en leidt waarschijnlijk tot een structuurrijke vegetatie. Aanbevolen wordt wel om het gebied na inzet van waterberging te controleren op (invasieve) exoten en direct te verwijderen.

Kaderrichtlijn Water
Negatieve effecten op KRW-doelstellingen zijn uitgesloten.

Overig natuurbeleid
De inrichtingsmaatregelen hebben geen negatieve effecten op ganzenfoerageergebied, agrarische beheerpakketten en weidevogelgebieden wanneer de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- Duur van de inundatie is maximaal 3 weken;
- Inzet van de polder voor waterberging is alleen toegestaan in de periode tussen 1 oktober en 1 maart (inzetperiode);
- Er mag maximaal één inundatie per twee maanden plaatsvinden en maximaal twee keer per inzetperiode.

<u>Soortbescherming</u>
De inrichtingsmaatregelen kunnen leiden tot negatieve effecten op specifiek beschermde soorten. Het gaat hierbij om de otter, waterspitsmuis en heikikker. Door het nemen van voorzorgsmaatregelen zijn negatieve effecten op de otter geheel te voorkomen. Negatieve effecten op waterspitsmuis en heikikker zijn niet geheel te voorkomen, waardoor hiervoor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming is aangevraagd en verleend door de Provincie Fryslân. Door het nemen van voorzorgsmaatregelen en mitigerende maatregelen worden negatieve effecten zoveel mogelijk beperkt en is er geen sprake van een negatief effect op de staat van instandhouding van deze soorten. In het kader van de zorgplicht dient er ook voldoende zorg in acht genomen te worden voor de aanwezige rode lijst plantensoorten.

Conclusie
Vanuit ecologie zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.8 Luchtkwaliteit

Kader
De hoofdlijnen voor regelgeving rondom luchtkwaliteitseisen staan beschreven in de instructieregels opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Ter bescherming van de gezondheid zijn voor het aspect luchtkwaliteit instructieregels opgenomen in paragraaf 5.1.4.1 Bkl. Volgens deze regels gelden zogeheten omgevingswaarden voor onder andere de in de buitenlucht voorkomende stikstofdioxide (NO2) en fijnstof (PM10).

Omgevingswaarden richtlijn luchtkwaliteit
Op basis van artikel 2.4 en artikel 2.5 van het Bkl gelden omgevingswaarden voor stikstofdioxide, stikstofoxiden en fijnstof. In de onderstaande tabel zijn de vastgestelde concentraties opgenomen.

Stof	Soort norm	Concentratie
NO_2	Jaargemiddelde	40 µg/m³
NO_2	Uurgemiddelde (mag max. 18 keer per jaar worden overschreden)	200 µg/m³
NO_x	Jaargemiddelde	30 µg/m³
PM_{10}	Jaargemiddelde	40 µg/m³
PM_{10}	24-uurgemiddelde (mag max. 35 keer per jaar worden overschreden)	50 µg/m³
$PM_{2,5}$	Jaargemiddelde	25 µg/m³

Niet in betekenende mate
Een activiteit is toelaatbaar als aan één van de volgende voorwaarden wordt voldaan:
- Er is geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van een grenswaarde;
- Het project leidt per saldo niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit; of
- Het project draagt alleen niet in betekenende mate bij aan de luchtverontreiniging

De beoordeling van de luchtkwaliteit vindt niet overal plaats. Voor een activiteit die ‘niet in betekenende mate’ (NIBM) bijdraagt aan de luchtverontreiniging, is geen toetsing aan de rijksomgevingswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof nodig. Uit de artikelen 5.53 en 5.54 Bkl volgt dat een project ‘niet in betekenende mate bijdraagt’ aan de luchtkwaliteit als de toename van de concentratie NO2 en PM10 niet hoger is dan 1,2 ug/m3. Dat is 3% van de omgevingswaarde voor de jaargemiddelde concentraties.

Aandachtsgebieden
Toetsing aan de omgevingswaarde voor de jaargemiddelde concentraties is altijd nodig als het plangebied is gelegen in een aandachtsgebied voor luchtkwaliteit. Aandachtsgebieden zijn locaties met hogere concentraties stikstofdioxide (NO2) en fijnstof (PM10). De aandachtsgebieden staan in artikel 5.51, lid 2 Bkl. Gemeenten die onder agglomeraties vallen staan in artikel 2.38 Omgevingsregeling.

Beoordeling
Het projectgebied ligt niet in een aandachtsgebied voor zowel NO_2 als PM_{10}. Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. Tijdens de werkzaamheden voor het realiseren van de inrichtingsmaatregelen is er tijdelijk een toename aan verkeersbewegingen. De polder wordt in de toekomstige situatie incidenteel bezocht voor onderhoud en inspecties evenals de incidentele inzet van de polder als waterberging. Het aantal verkeersbewegingen is daarmee beperkt.. Redelijkerwijs kan aangenomen worden dat het project niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit.

Conclusie
Vanuit luchtkwaliteit zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.9 Bodemkwaliteit

Kader
Het bodembeleid gaat over het voorkomen en wegnemen van bodemverontreiniging. Waar het bodembeleid eerder sterk gericht was op het saneren van bodemverontreiniging legt de Omgevingswet meer nadruk op het voorkomen van verontreinigingen en het beheren van bestaande verontreinigingen. Bij wijzigingen van activiteiten geldt dat de bodem geschikt moet zijn voor het beoogde gebruik. Dit kan betekenen dat een onderzoek moet worden verricht naar de bodem- en grondwaterkwaliteit.

Daarnaast zijn er specifieke regels over bodem opgenomen in het Aanvullingsbesluit Bodem en de activiteiten zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal):
- regels over nazorg van de bodem na saneren op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving, het omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift (artikel IIIa, paragraaf 2.3.6a.2);
- regels over graven in de bodem (paragraaf 3.2.21 en 3.2.22);
- regels over activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico (paragraaf 2.3.6a.4).

Beoordeling
Voor het project is een vooronderzoek naar bodem uitgevoerd (Bijlage 3). In het projectgebied zijn de volgende verdachte activiteiten en/of bekende bodemverontreinigingen geconstateerd:
- Ter plaatse van een voormalig erf is een sterke asbestverontreiniging aanwezig. De locatie is afgedekt met een leeflaag van 0,60 meter.
- Twee andere voormalige erven (nog niet onderzocht);
- 51 dammen;
- Eén ongespecificeerde demping;
- Twee duidelijke kavelpaden.

Indien er werkzaamheden worden uitgevoerd ter plaatse van de verdachte terreindelen (voormalige erven, dammen, kavelpaden en/of de demping) dan moet hier verkennend bodemonderzoek en/of verkennend asbestonderzoek te worden uitgevoerd.

Werkzaamheden ter plaatse van de bekende asbestverontreinigingen moeten worden uitgevoerd onder het Besluit asbestwegen of de Omgevingswet.

Verder kunnen de werkzaamheden ter plaatse van landbodems op basis van de bodemkwaliteitskaarten worden uitgevoerd onder de veiligheidsklasse basishygiëne.

Conclusie
Vanuit bodem zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

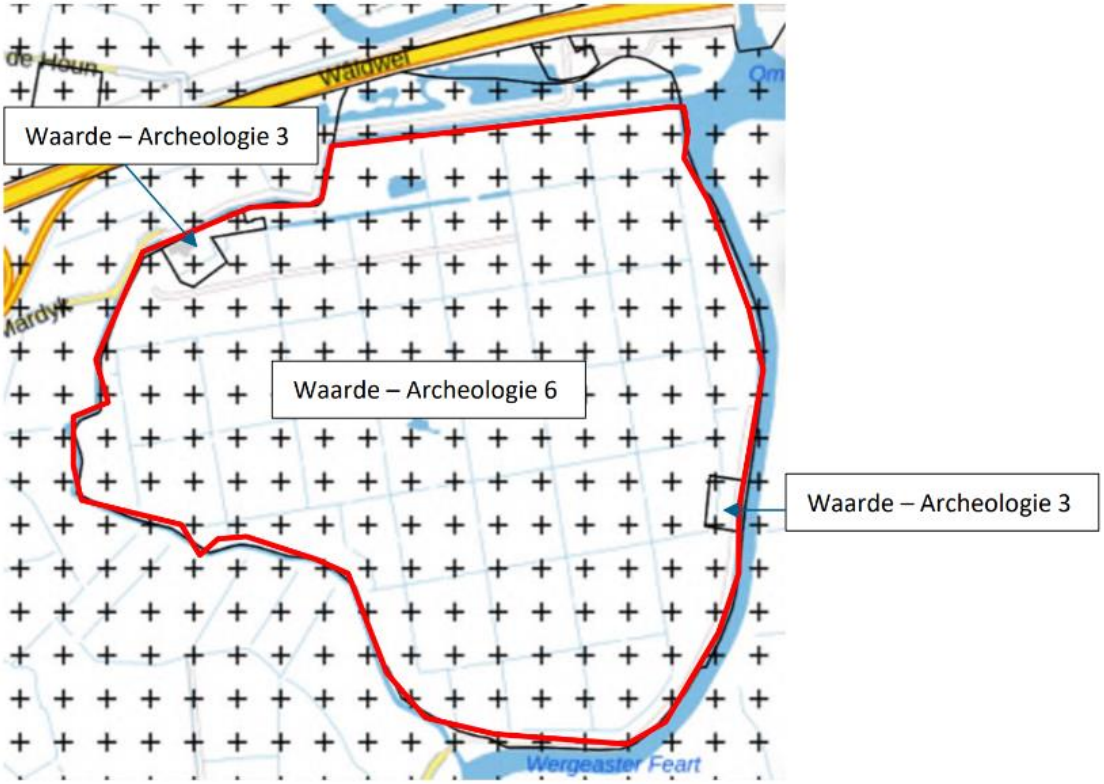
4.10 Archeologie, cultuurhistorie en erfgoed

4.10.1 Archeologie

Kader
Op 1 september 2007 is de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) in werking getreden. Met de introductie van de Wamz zijn de kerntaken en bestuurlijke verantwoordelijkheden van gemeenten veranderd. Eén van de belangrijkste consequenties is, dat gemeenten een centrale rol is toegekend in de bescherming van archeologisch erfgoed. In de wet is bepaald, dat gemeenten door inzet van een planologisch instrumentarium het archeologisch belang dienen te waarborgen. Bescherming van het archeologisch erfgoed kan onder meer vorm krijgen door in het Omgevingsplan en bijbehorende tijdelijke bruidsschat regels ter bescherming van bekende en te verwachten archeologische waarden op te nemen. Met de Omgevingswet is de lijn dat gemeenten een centrale rol wordt toegekend in de bescherming van archeologisch erfgoed, doorgezet. De gemeente kan lokale regels stellen over archeologisch onderzoek (artikel 5.130 lid 3, 4 en 5 Bkl).

Beoordeling

Voor het project is een archeologische Quick Scan uitgevoerd (Bijlage 4). Voor het projectgebied gelden op grond van het omgevingsplan Leeuwarden de archeologische dubbelbestemmingen 'Waarde - Archeologie 3' en 'Waarde - Archeologie 6'. Voor 'Waarde - Archeologie 3' geldt een vergunning- en onderzoeksplicht voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden met een oppervlakte groter dan 100 m^2 en dieper dan 0,3 meter beneden maaiveld. Voor 'Waarde - Archeologie 6' zijn deze vrijstellingsgrenzen respectievelijk 10.000 m^2 en 0,5 beneden maaiveld.

Figuur 6 De in het plangebied aanwezige dubbelbestemmingen waarde archeologie

Op de FAMKE is af te lezen dat voor de periode steentijd – bronstijd geldt dat er voor het overgrote deel van het plangebied geen onderzoek plaats hoeft te vinden. Dit advies wordt gegeven op basis van eerder onderzoek waaruit is gebleken dat er zich geen archeologische resten in de bodem bevinden, of wanneer archeologische verwachting op gefundeerde gronden zeer laag is, en waar eventuele resten uit de steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting zeer klein is. Dit geldt eveneens voor een paar kleine gebieden zoals in het westen en zuiden van het plangebied gelegen. In deze gebieden kunnen zich op enige diepte archeologische lagen bevinden uit de steentijd, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek.

Gedurende het inzetten van het gebied als tijdelijke waterberging wordt de waterstand tijdelijk verhoogd. Het plangebied ligt in een zone met bodems met de code Wov en KMn48C. Beide zijn kleiige of zavelige bodems die vermoedelijk niet veel bodemontwikkeling zijn ondergaan. Het vermoeden is dan ook dat ze relatief jong zijn (qua afzetting). Voor de grote veenaanwassen (grofweg bronstijd) zullen de archeologische resten zich op het pleistocene zandniveau hebben bevonden. Hoewel er geen concreet onderzoek is gedaan naar zetting op een dergelijke schaal, lijkt inklinking geen invloed te hebben op dit niveau (anorganische resten op een zandlaag).

In de daaropvolgende perioden zou het bewoningspotentieel in twee typen onderverdeeld kunnen worden: A) Oeverwallen en zandopduikingen (etc.). De mensen zullen vanwege de natte aard deze zones zijn gaan opzoeken omdat deze hoger in het landschap lagen. Dit zijn dus bodemzones die al lange tijd zijn ingeklonken en over het algemeen een meer zandige aard hebben. Ook zal in een dergelijke situatie inklinking of verdringing een minimale impact hebben op het archeologisch bodemarchief. B) Terpen die kunstmatig zijn aangelegd in het natte landschap. Hiervoor zijn in het plangebied echter geen aanwijzingen.

In geval van deze BOPA wordt alleen de functie waterberging toegevoegd. Er vinden geen grondwerkzaamheden plaats, waardoor er geen belemmering is. De waterinlaat zelf heeft ook geen invloed op (eventuele) archeologische resten in de grond.

Het inrichten van een waterberging voor de berging van een waterkolom van circa één meter á anderhalf en die ook alleen periodiek ingezet wordt zal geen invloed hebben op het archeologisch bodemarchief. Het voordeel van de waterkolom is dat de druk in het volledige gebied gelijk is, waardoor inklinking en verdringing, als hier al sprake van is, binnen het plangebied nagenoeg gelijk zal zijn en daarmee ook stratogliding, zijnde een archeologische laag verticaal ten opzichte van elkaar verschuift, niet optreedt. Bovendien is de Himpensemar tot 1783 eeuwen lang al een meer geweest.

Conclusie
Vanuit archeologie zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.10.2 Cultuurhistorie en erfgoed

Kader
Onder erfgoed vallen cultureel erfgoed en werelderfgoed. Cultureel erfgoed bestaat uit rijksmonumenten, gemeentelijke- en provinciale monumenten en archeologische monumenten. De bescherming van erfgoed wordt geregeld in het Bal, de provinciale omgevingsverordening en het omgevingsplan.
Het Bal stelt onder andere regels aan rijksmonumenten. De provinciale omgevingsverordening stelt regels aan provinciale monumenten (zoals provinciale monumenten, molenbiotopen en landgoed- en kasteelbiotopen). In het omgevingsplan legt de gemeente de te beschermen gemeentelijke en provinciale monumenten vast. Bij het opstellen van het omgevingsplan moet de gemeente voldoen aan de instructieregels van het Rijk (paragraaf 5.1.5.5 van het Bkl). Deze instructieregels gelden ook bij het afwijken van het omgevingsplan met een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Beoordeling
Voor het project is een cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd (Bijlage 5).

<u>Historisch-geografische waarden</u>
De historisch-landschappelijke hoofdstructuur van de polder, gelegen in kleigebied Oostergo, bestaat uit een uniek droogmakerijlandschap uit de achttiende eeuw. Binnen de hoofdstructuur van de polder zijn verschillende historisch-landschappelijke structuren en elementen te onderscheiden. Enkele belangrijke kenmerken zijn:

- Ringvaarten: De aanwezigheid van ringvaarten, zoals de oorspronkelijke ringvaart rondom de polder, draagt bij aan de historische waterbeheersing en vormt een essentieel onderdeel van het achttiende-eeuwse landschap. In de twintigste eeuw is met de komst van de autoweg tussen Leeuwarden en Drachten het noordelijke deel van de ringvaart aangepast.
- Ringdijken: De ringdijken, die het gebied omringen, dienden als bescherming tegen het omringende water en getuigen van de geavanceerde waterbeheersingstechnieken uit die tijd. In 1779 is de droogmakerij ingepolderd met een ringdijk van ca. 3,5 km lengte.
- Verkavelingspatroon: Het regelmatige, mathematische verkavelingspatroon in het landschap, met name de blokverkaveling, reflecteert de planmatige ontwikkeling en strategische aanpak bij de inrichting van het agrarische gebied.
- Openheid en weidsheid: Het historische agrarische gebruik van de polder (met name als weideland), samen met de lage ligging ten opzichte van de omgeving, heeft bijgedragen aan de weidsheid en openheid van het landschap. Zelfs na de overgang naar een natuurlijker beheer behoudt het gebied zijn unieke open karakter, wat bijdraagt aan de historische geografische waarde van de polder.
- Poldermolen: De aanwezigheid van de rijksmonumentale poldermolen uit 1863 is een historisch-bouwkundig element dat de technologische ontwikkelingen in waterbeheersing symboliseert.
- Boerderijplaatskavels: De (restanten van) historische boerderijplaatskavels voegen een extra dimensie toe aan het landschap, waarbij de contour van sommige kavels nog herkenbaar is in het slotenpatroon.

<u>Historisch-(steden)bouwkundige waarden</u>
In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich geen werelderfgoed. Evenmin zijn er beschermde stads- en dorpsgezichten van toepassing.

1. Rijksmonument

Aan de noordkant van de polder staat op de ringvaartdijk een met riet beklede, achtkantige monnikmolen, zoals bekend als de Hempenserpoldermolen uit 1863. De molen is gebouwd als vervanger van de eerste windmolen uit 1784. Sinds 1971 is het een rijksmonument. De molen is met een gevlucht van 24 meter de grootste van zijn soort in Friesland en daardoor aangemerkt als molenbiotoop. Rond de molen zijn gronden aangemerkt als molenbeschermingszone. Voor nieuwe bebouwing en het aanbrengen van beplanting geldt dat deze geen beperking mogen opleveren voor de werking van de molen.

2. Gemeentelijk monument

De Hempensermeerpolder is in 2019 als eerste polder in Friesland door de gemeente Leeuwarden als gemeentelijk monument aangewezen. De rijksmonumentale poldermolen valt niet onder het gemeentelijk monument. Wel bevindt de molen zich op het perceel (kavel) dat onderdeel van het gemeentelijk monument is. De waardering van het gemeentelijk monument is drieledig:

- Cultuurhistorische waarde: Het monument dient als goed voorbeeld van een ontwikkeling in de waterstaatkunde en van een rationele agrarische polderlandinrichting aan het einde van de achttiende eeuw.
- Ensemblewaarde: De waarde van het monument ligt in de samenhang van de ringdijk, ringvaart, verkavelingsstructuur, boerderijplaatskavels en het omliggende open landschap.
- Herkenbaarheid en gaafheid: De essentiële waarde van het monument ligt in de duidelijk herkenbare en goed bewaarde kenmerken van de ringdijk, ringvaart, het verkavelingspatroon en het open landschap. In mindere mate geldt dit voor de boerderijplaatskavels.

3. Overige waarden

In het noordelijke deel van het plangebied bevindt zich de boerderij waar de horecagelegenheid 'Gasterij De Wâldwei' gevestigd is. De boerderij uit 1955, gelegen op de oorspronkelijke boerderijplaatskavel uit 1788, draagt cultuurhistorische waarde doordat het een tastbare link vormt met de historische ontwikkeling van het gebied. Het behoud van deze boerderij op dezelfde locatie geeft inzicht in de historische ruimtelijke ordening en bewoningsgeschiedenis van de polder. Het gebouw heeft geen monumentale status, maar is wel een belangrijk element voor het behoud en begrip van het cultureel erfgoed in de regio.

<u>Onderzoek</u>

Uit het onderzoek blijkt dat de polder Himpensermar over aanzienlijke cultuurhistorische waarde beschikt. Voor een deel gaat dat om waarden die wettelijk beschermd zijn en voor een deel om “meekoppelkansen” vanuit erfgoedperspectief.

Uitgangspunt van de ontwikkeling moet zijn dat de historisch waardevolle verkavelingsstructuur behouden blijft. Denk hierbij aan het minimaliseren van verstoringen in de rechte lijnen van de oorspronkelijke blokverkaveling. Uit cultuurhistorisch onderzoek, zoals als bijlage toegevoegd, is gebleken dat de monumentale waarde van het gemeentelijk monument niet wordt aangetast door de waterberging.

De ontwikkeling dient te vertrekken vanuit het principe dat de historisch waardevolle bebouwing, de rijksmonumentale Hempenserpoldermolen, onaangetast blijft en zichtbaar blijft in het landschap. Dit betekent dat de molen gevrijwaard blijft van wijzigingen in zijn aanzien. Specifiek karakteristiek is vaak de plaatsing van de molen op de rand van de polder. Daar waar ruimte is kan gekozen worden om de dijk te verhogen maar er dient terughoudend omgegaan te worden met te flauwe en hoge versterkingen om de monumentale waarde te behouden.

Deze BOPA betreft alleen een functiewijziging, er is geen sprake van inbreuk op de monumentale waarde en werking van de molen en andere bebouwing.

Conclusie

Vanuit cultuurhistorie en erfgoed zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.11 Kabels en leidingen

Kader
Kabels en leidingen vervullen verschillende functies. De omvang en inhoud, en daarmee het risico bij beschadiging, verschilt hierdoor ook. Daarnaast kunnen kabels en leidingen in zowel openbare als privé-gronden gelegen zijn, waardoor verschillende belangen geraakt worden. In het tijdelijk deel van het Omgevingsplan zijn de bestaande regels met betrekking tot de bescherming van kabels en leidingen opgenomen. Daarbij bestaat het Omgevingsplan en de bruidsschat uit de ruimtelijke regels zoals op dit moment nog opgenomen in beheersverordeningen en bestemmingsplannen.

Ruimtelijke regels
In het tijdelijk deel van het omgevingsplan staan regels voor buisleidingen met gevaarlijke stoffen. Deze regels richten zich op de ligging en het type leiding (aard van de stof en bij gas, de maximale druk). In het tijdelijk deel van het omgevingsplan kunnen ook regels over ondergrondse hoogspanningsverbindingen staan. Deze regels richten zich op de afstand van bepaalde gebouwen tot magneetvelden.

Daarnaast kunnen ook voor andere kabels en leidingen regels staan in de ruimtelijke regels van het tijdelijk deel, omdat ze naar het oordeel van het bevoegd gezag ruimtelijk relevant zijn.

Bruidsschat
De regels uit de bruidsschat zijn relevant bij aanvragen van een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit bouwwerken.

Beoordeling
De beoogde ontwikkeling wordt beoordeeld via de regels in (het tijdelijk deel van) het omgevingsplan. In het omgevingsplan is te zien dat binnen en in de nabijheid van het projectgebied geen planologisch relevante kabels en leidingen aanwezig zijn die een belemmering vormen voor de voorgenomen ontwikkeling. Daarnaast is één loze glasvezelkabel aanwezig in het Himpensemar (datakabel). Deze heeft een gronddekking van minimaal 60 cm en is niet meer in gebruik. Hierdoor heeft de waterberging, wanneer geïnundeerd ook geen effecten op relevante kabels en leidingen.

Conclusie
Vanuit kabels en leidingen zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.12 Weging van het waterbelang

Kader
Het wettelijk kader is gericht op het verkrijgen van inzicht in de gevolgen voor de waterhuishouding die samenhangen met de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt. Het wettelijk kader is afhankelijk van zowel gemeentelijk, provinciaal en rijks beleid als het beleid van het waterschap.

Voor het inventariseren van de wateraspecten van een project wordt vaak een geohydrologisch onderzoek voor de waterhuishouding uitgevoerd. Vervolgens worden de verschillende waterhuishoudkundige belangen afgewogen. In de onderzoeken worden niet alleen de wateraspecten opgenomen, maar ook welke maatregelen genomen kunnen worden op het gebied van onder andere klimaatadaptatie.

Beoordeling
Het project zal impact hebben op het watersysteem door het aanbrengen van een constructie voor in- en uitlaat van water en het aanbrengen van extra keringen rondom de Gasterij. De keringen rondom de Gasterij worden deels talud, deels keerwand. Het voorlopig ontwerp voor de in- en uitlaat bestaat uit een betonnen constructie die in de uiterste zuidpunt van de polder wordt aangelegd. De vergunning voor de in- en uitlaat wordt separaat aangevraagd.

Inlaat- en uitstroomsysteem
Het vullen van de polder verloopt via een inlaatmechanisme met duikers. Om de polder effectief te vullen, moet er een hoogteverschil van minimaal 10 cm zijn tussen het boezempeil en het waterniveau in de polder. Bij het

naderen van het boezempeil neemt de instroom sterk af, maar door een goed ontworpen systeem blijft dit beheersbaar.

Beheersing van waterstanden
De verwachte waterstand in de polder na 48 uur varieert afhankelijk van de te realiseren duikers zoals beoogd voor de inlaatvoorziening, met schattingen tussen NAP -0,09 m en NAP -0,83 m. Deze berekeningen laten zien dat de waterstanden in de polder gecontroleerd en binnen veilige marges blijven. In het ontwerp van de inlaatvoorziening wordt voorzien in maatregelen ter voorkoming van erosie bij het inlaten en uitpompen. Hierdoor is de kans op wateroverlast of verstoring van omliggende gebieden minimaal.

Technische beperkingen en oplossingen
Om luchtinslag te voorkomen en de waterstroom optimaal te beheren, wordt de bovenkant van de duikers op NAP -0,95 m geplaatst. Dit zorgt voor een stabiele in- en uitstroom zonder significante fluctuaties in waterstanden. Uitstroomsystemen zijn ontworpen om stroomsnelheden te verminderen, wat zorgt voor een gecontroleerde afvoer van water zonder schadelijke effecten op de omgeving.

Conclusie
Vanuit de weging van het waterbelang zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.13 Klimaatadaptatie

Kader
Klimaatadaptatie is een thema waar de Omgevingswet geen inhoudelijke eisen aan stelt, ondanks dat het bieden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving tot de maatschappelijke doelen van de wet behoort. Het thema klimaatadaptatie heeft met name betrekking op ruimtelijke maatregelen waarmee gebieden en gebouwen zo ingericht kunnen worden dat ze bestand zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering. Om heel Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten, is het nodig dat klimaatadaptatie op alle overheidsniveaus onderdeel is van beleid en uitvoering. Daarvoor is in de eerste plaats een landelijke aanpak nodig. Die landelijke aanpak gebeurt vanuit twee programma's: het nationaal Deltaprogramma en de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS).

Nationaal Deltaprogramma
In het nationaal Deltaprogramma staat hoe de overheid Nederland beschermt tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en werkt aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting. Het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en verschillende maatschappelijke organisaties werken vanuit het Deltaprogramma samen aan deze opgaven, onder leiding van de deltacommissaris. Het programma is opgebouwd rond drie thema's:

- Deltaprogramma Waterveiligheid: Hierin staan alle onderzoeken, maatregelen en voorzieningen om Nederland te beschermen tegen overstromingen.
- Deltaprogramma Zoetwater: Hierin staat hoe we zorgen voor genoeg zoetwater, nu en in de toekomst. Zoetwater is onmisbaar: niet alleen voor de drinkwater- en elektriciteitsvoorziening, maar ook voor de natuur en voor de stabiliteit van dijken.
- Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie: hierin staat hoe we ons land willen inrichten om de gevolgen van de toenemende hitte, droogte, hevige neerslag en overstromingen te kunnen opvangen.

Alle drie de onderdelen bevatten een Deltaplan en een Deltabeslissing. In het Deltaplan staan concrete maatregelen voor de uitvoering van het beleid en de planning van deze maatregelen. In de Deltabeslissing staan nationale kaders die voor heel Nederland gelden.

Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS)
De nationale klimaatadaptatiestrategie is de overkoepelende Nederlandse strategie op het gebied van klimaatadaptatie. Deze strategie uit 2016 beschrijft de belangrijkste klimaatrisico's voor Nederland en zet de koers uit om deze risico's aan te pakken. Het programmateam NAS heeft deze koers vertaald naar plannen en acties in het uitvoeringsprogramma 2018 – 2019. Dit programma richt zich op sectoren, ketens, thema's en klimaatrisico's die niet in het Deltaprogramma en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie voorkomen en vult een aantal thema's hieruit aan. Om de NAS te versnellen is in 2023 het Nationaal Uitvoeringsprogramma

Klimaatadaptatie (NUP KA ‘23) verschenen. Het NUP KA ’23 laat zien welke aanpak al in gang is gezet voor de komende jaren én welke extra maatregelen er nodig zijn. Het document laat daarmee zien hoe de uitvoering van de NAS, zoals omschreven in het uitvoeringsprogramma 2018-2019, wordt aangepakt en wat nodig is om te versnellen. Er staat bijvoorbeeld dat we vanaf nu bij elke ontwikkeling in Nederland standaard rekening moeten houden met zeespiegelstijging, toenemende hitte, langere periodes van droogte en meer extreme neerslag.

Beoordeling
Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. Het betreft daarmee een ruimtelijke maatregel waarmee gebieden zo ingericht worden dat ze bestand zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering. Het project past daarmee bij uitstek binnen het beleid om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten.

Conclusie
Vanuit klimaatadaptatie zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.14 Duurzaamheid

Kader
Onder huidig recht stellen de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving geen eisen aan duurzaamheid die bij het verlenen van een omgevingsvergunning in acht genomen moeten worden. Als er sprake is van dergelijke eisen vloeien die meestal voort uit gemeentelijk beleid. Wel stelt artikel 1.3 van de Omgevingswet dat de doelen van de wet gesteld zijn met het oog op duurzame ontwikkeling. Een duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden voor toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Deze bepaling kan duurzaamheid een prominente positie in planvorming geven. Vooralsnog is dat niet het geval omdat omgevingsplannen in de eerste fase na inwerkingtreding van de wet vooral beleidsneutrale omzettingen van bestaande regels zijn. Om die reden wordt gesteld dat in die fase de onderzoekslasten voor duurzaamheid niet veranderen.

Beoordeling
Voor het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van Fryslân is het project noodzakelijk. Voor de aspecten die vallen binnen gezondheidsbescherming zijn wettelijke grenswaarden vastgelegd die in de overige paragrafen van deze motivering zijn getoetst. De uitkomst was daarbij dat wordt voldaan aan de grenswaarden.

Conclusie
Vanuit duurzaamheid zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.15 Gezondheid

Kader
Gezondheid is een thema waar de Omgevingswet geen inhoudelijke eisen over stelt, ondanks dat het bieden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving tot de maatschappelijke doelen van de wet behoort (art. 1.3) en wordt vereist dat bij de een evenwichtige toedeling van functies rekening gehouden dient te worden met het beschermen van de gezondheid (art. 2.4 lid 4). Omdat de Omgevingswet het begrip gezondheid niet inkadert, kan het veel verschillende onderwerpen raken. Zo zijn milieunormen vastgelegd om de volksgezondheid te beschermen (zoals besproken in voorgaande paragrafen), maar kunnen overheden ook eigen gezondheidsambities uitwerken en vastleggen.

Beoordeling
Voor de aspecten die vallen binnen gezondheidsbescherming zijn wettelijke grenswaarden vastgelegd die in de voorgaande paragrafen zijn getoetst. De uitkomst was daarbij dat wordt voldaan aan de grenswaarden.

Conclusie
Vanuit gezondheid zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

4.16 Ontplofbare oorlogsresten

Kader
Per 1 januari 2021 is het Certificatieschema Opsporen van Ontplofbare Oorlogsresten (CS-OOO) van kracht geworden. Hierin zijn de eisen voor wat betreft het onderzoek en de opsporing van explosieven vastgelegd. Om de waterberging inzetbaar te maken is het noodzakelijk enkele inrichtingsmaatregelen, waarvoor de grond- en waterbodem geroerd wordt, te realiseren, zoals eerder benoemd. Voor de voorbereiding van een project waarbij de grond-/waterbodem wordt geroerd is de opdrachtgever verplicht een onderzoek met betrekking tot de mogelijke aanwezigheid en risico's betreffende ontplofbare oorlogsresten uit te voeren. Het inschatten van deze risico's wordt gedaan door het laten uitvoeren van een Onderzoek Ontplofbare Oorlogsresten.

Beoordeling
Voor het project is een onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten uitgevoerd (Bijlage 6). In het voor dit onderzoek geraadpleegde bronnenmateriaal zijn niet voldoende indicaties aangetroffen om tot een afbakening van een verdacht gebied over te gaan. Locaties van plaatsgevonden oorlogshandelingen of aanwezige militaire infrastructuur zijn gelegen op meer dan een kilometer van het projectgebied. Het project kan doorgang vinden zonder aanvullend onderzoek of beheersmaatregelen.

Ingeval van deze BOPA is sprake van alleen een functiewijziging, er zijn dus geen beperkingen. Voor de werkzaamheden die met separate vergunningen worden aangevraagd, zijn er gelet op het onderzoek ook geen beperkingen.

Conclusie
Vanuit ontplofbare oorlogsresten zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling en bijkomende inrichtingsmaatregelen op deze locatie.

4.17 M.e.r.-beoordeling

Kader
Het instrument milieueffectrapportage (m.e.r.) is ontwikkeld om het milieubelang een volwaardige plaats in bepaalde plan- en besluitvormingsprocessen te geven. In het milieueffectrapport (MER) worden de effecten van een ontwikkeling voor alle relevante milieuaspecten systematisch in beeld gebracht. Tevens wordt nagegaan of er alternatieven of maatregelen zijn waarmee eventuele negatieve effecten kunnen worden verminderd of voorkomen. Enerzijds maakt het opstellen van een milieueffectrapport (MER) de initiatiefnemer bewust van de milieugevolgen en anderzijds kan de overheid diverse milieugevolgen in samenhang met elkaar en op een voor de burger transparante wijze bij de besluitvorming betrekken.

De verplichting een MER op te stellen is van kracht sinds 1 september 1987 en is verankerd in de Omgevingswet (en voorheen Wet Milieubeheer). Voor sommige plannen of projecten geldt direct de verplichting om een MER op te stellen, maar er zijn ook plannen waarvoor het bevoegd gezag moet beoordelen of zij het nodig vindt om ter voorbereiding van een besluit een MER te laten maken. In het Omgevingsbesluit is opgenomen voor welke activiteiten de m.e.r.-(beoordelings)plicht bestaat. Het gaat dan met name om activiteiten die aanzienlijke nadelige effecten kunnen hebben op het milieu.

Beoordeling
Het project maakt het gebruik van een polder als tijdelijke waterberging mogelijk. Projecten voor waterbeheer zijn opgenomen in categorie K van bijlage V van het Omgevingsbesluit. Voor het project is een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd (Bijlage 7). De uitkomst hiervan is dat het project geen aanzienlijke negatieve milieueffecten met zich meebrengt. Er is geen noodzaak om een planmer-procedure te doorlopen.

Conclusie
Vanuit de m.e.r.-beoordeling zijn er geen belemmeringen voor de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie.

5. Maatschappelijke uitvoerbaarheid

5.1 Participatie

Vanaf het moment dat de polder in beeld is als waterberging vindt er participatie plaats met de belanghebbenden in en rond de polder.

De polder is zoals gezegd eigendom van Staatsbosbeheer en wordt beheerd door een aantal pachters. Zowel Staatsbosbeheer als de pachters zijn nauw betrokken bij de ontwikkelingen en het ontwerp. Zij zijn betrokken bij het ontwerpproces voor de inrichting en het inzetprotocol en hebben hun akkoord gegeven op de voorlopige ontwerpen.

Ook met de eigenaar van Gasterij De Wâldwei is intensief contact. Met de eigenaar is overeenstemming over het voorlopig ontwerp voor de inrichting rond de Gasterij. De inrichtingsmaatregelen op en rond de Gasterij worden in een bouwteam ontworpen en uitgevoerd, waarbij er een korte lijn is tussen de opdrachtgever, aannemer en de eigenaar van de Gasterij.

De beheerders van de Hempenserpoldermolen zijn betrokken bij de planvorming, hoewel de plannen niet direct raken aan (het functioneren van) de molen.

Wetterskip Fryslân brengt een periodieke nieuwsbrief uit die naar alle stakeholders gaat. Er is een projectpagina op de website van Wetterskip Fryslân: wetterskipfryslan.nl/projecten/polder-himpensermar-inrichting-als-waterberging

5.2 Bestuurlijke afstemming

De motivering wordt conform artikel 2.2 van de Omgevingswet toegezonden naar andere bestuurlijke instanties voor een bestuurlijke afstemming. De resultaten van deze bestuurlijke afstemming worden te zijner tijd in deze motivering verwerkt.

6. Financiële haalbaarheid

6.1.1 Financieel-economische uitvoerbaarheid

Initiatiefnemer Wetterskip Fryslân neemt de volledige financiering van de ontwikkeling voor haar rekening. Hier hoeft de gemeente Leeuwarden geen bijdrage aan te leveren. Er is geen reden om aan te nemen dat het Wetterskip Fryslân niet over voldoende financiële middelen beschikt om de BOPA ook daadwerkelijk uit te voeren. De financiële haalbaarheid van het project is daarmee geborgd.

Voor het project is een GLB-subsidie aangevraagd van 30% van de inrichtingskosten. Wetterskip Fryslân is nog in afwachting van uitsluitsel over de toekenning van de subsidie; deze is nog in behandeling en wordt naar verwachting begin 2025 toegekend. Een en ander is niet van invloed op de financiële borging van het project.

6.1.2 Nadeelcompensatie

Tussen Wetterskip Fryslân en gemeente wordt een overeenkomst afgesloten. Deze overeenkomst dient ertoe om eventuele verzoeken om nadeelcompensatie af te wentelen op de initiatiefnemer.

7. Conclusie

De voorgenomen ontwikkeling betreft het gebruik van de polder Himpensermar als tijdelijk waterbergingsgebied. Het gebruik van deze polder als tijdelijk waterbergingsgebied is niet toegestaan op grond van het Omgevingsplan Leeuwarden. Om de ontwikkeling mogelijk te maken wordt op de grond van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) een omgevingsvergunning aangevraagd. Om de omgevingsaanvraag te kunnen indienen moet er aangetoond worden dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Op basis van deze motivering kan worden geconcludeerd dat dit het geval is.

Bijlage 1 Natuurtoets

Bijlage 2 Onderzoek stikstofdepositie

Bijlage 3 Vooronderzoek bodem

Bijlage 4 Archeologische quick scan

Bijlage 5 Cultuurhistorisch onderzoek

Bijlage 6 Onderzoek ontplofbare oorlogsresten

Bijlage 7 M.e.r.-beoordeling

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV Heerenveen
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Copyright ©
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl